

Hallituksen puoliväliriihen tiedotteen liite

25.4.2017, korjattu versio 8.5.

Hallituksen toimintasuunnitelma vuosille 2017-2019: Uudet avaukset

Osaaminen, kasvu ja työllisyys

1) Työllisyyspaketissa välittömiä ja pidemmän aikavälin vaikuttavia toimia

Hallituksen puolivälitarkasteluun on valmisteltu joukko uusia konkreettisia päätösesityksiä, joiden työllisyysvaikutukset toteutuvat jo tällä hallituskaudella. Laaja-alainen työllisyyspaketti sisältää myös pidemmällä aikavälillä vaikuttavia toimenpiteitä. Työllisyyspaketin keskeisiä sisältöjä ovat mm. positiivisen rakennemuutoksen hallinta, työttömien aktivointi, yrittäjyyden edellytysten vahvistaminen (ml. ensimmäisen työntekijän palkkaamisen helpottaminen), osaamisen kehittämistoimet, maakunnalliseen kasvupalveluun liittyvät uudistukset sekä työllistymistä tukevat innovatiiviset kokeilut.

Toimintasuunnitelman liitteenä on työllisyyspaketin uudet linjaukset.

Vastuuministerit: Jari Lindström ja Mika Lintilä

2) Yrittäjyyspaketin päivitys

Yrittäjyyspaketin alle kootaan yrittäjyyteen kannustavia ja yrittäjyyden esteitä poistavia hallituksen toimenpiteitä. Huomioidaan erityisesti yrittäjyyden ja työnteon uudet muodot, kuten jakamistalous, alustatalous, itsensä työllistäminen sekä yrittäjyyden ja palkkatyön yhdistelmät.

Yrittäjyyspaketin päivitys sisältää mm. itsensä työllistäjien työttömyysturvan muutokset. Aloitetaan selvityshenkilöiden (Hellsten, Löfgren) ehdotusten valmistelu työttömien mahdollisuudesta harjoittaa yritystoimintaa 4 kuukauden ajan ja saada samanaikaisesti työttömyysetuutta. Tavoitteena on rahoituspäätöksen tekeminen budjettiriihessä. STM aloittaa yhdistelmävakuutuksen käyttöönoton valmistelun. Lisäksi valmistellaan yrittäjästä työnantajaksi – palvelupaketti, edistetään omistajanvaihdoksia, lyhennetään yrittäjän sairauspäivärahan omavastuu-aikaa sekä jatketaan yritystoiminnan lupa- ja ilmoitusmenettelyjen asiakaslähtöistä kehittämistä.

Vastuuministerit: Mika Lintilä ja Jari Lindström

3) Business Finland -uudistuksella vauhtia yritysten vientiin

Business Finland

Tekes ja Finpro yhdistetään työnimellä Business Finland kulkeväksi uudeksi toimijaksi. Business Finland kokoaa saman katon alle kaikki innovaatorahoitukseen, vientiin, investointeihin sekä

matkailun edistämiseen liittyvät palvelut. Uudistuksella myötä voidaan kohdentaa enemmän resursseja asiakaspalveluun sekä Suomessa että ulkomailla. Tavoitteena on, että Business Finland aloittaa vuoden 2018 alussa.

Uudistuksella parannetaan kasvua ja kansainvälistymistä tavoittelevien yritysten palvelua ja vahvistetaan innovaatiojärjestelmän kansainvälistymistä. Jatkossa voidaan huomioida paremmin yritysten kasvun ja kansainvälistymisen koko elinkaari. Yhtenäinen palvelupolku jatkuu tuotteiden, palveluiden ja liiketoimintamallien kehityksestä aina innovaation markkinoille viemiseen asti. Ulkomailla yhteistyötä ulkoministeriön kanssa tiivistetään ja lähetystöjen päälliköt ottavat Team Finland -verkoston ”maajohtajina” laajempaa vastuuta kokonaisuudesta myös yritysten viennin ja kansainvälistymisen osalta.

Korkeakoulutus- ja tutkimusjärjestelmän kansainvälistymisen lisäämiseksi perustetaan Team Finland Knowledge -verkosto edustamaan suomalaista korkeakoulutusta ja tutkimusta valituissa maissa.

Vastuuministerit: Mika Lintilä ja Kai Mykkänen

Nopeaa kasvua ja työllisyyttä Matkailu 4.0 -hankkeesta

Matkailulla on nopeasti kasvavana alana iso merkitys talouskasvulle ja työllisyydelle. Matkailuala on erittäin työvoimavaltainen ja se tuo tuloja ympäri Suomea. Matkailulla on myös merkittävät kerrannaisvaikutukset muille toimialoille.

Suomen matkailun näkymät tuleville vuosille ovat poikkeuksellisen myönteiset, mutta viime aikojen kansainvälinen noste ei muutu kysynnäksi ilman nopeita, oikein suunnattuja ja asiakaslähtöisiä toimenpiteitä. Matkailu 4.0 sisältää mm. Visit Finlandin määrärahojen tasokorotuksen sekä toimenpiteitä matkailuyritysten digiosaamisen vahvistamiseksi ja matkailun ympärivuotisuuden lisäämiseksi. Myös luontomatkailun edellytyksiä vahvistetaan. Lisäksi valmistellaan toimenpideohjelmamatkailualan työpaikkojen ja työvoiman kohtaanto-ongelmiin. Toimenpiteiden taustaselvitykset tehdään vuonna 2017. Toimenpiteiden toteutus alkaa vuonna 2018.

Vastuuministerit: Mika Lintilä, Kimmo Tiilikainen, Jari Lindström ja Sanni Grahn-Laasonen (kulttuurimatkailun osalta)

Kiertotalouteen vauhtia sekä innovatiiviset julkiset hankinnat käyttöön

Hallitusohjelman mukaan Suomi tavoittelee bio- ja kiertotalouden sekä cleantechin edelläkävijyyttä. Alojen kasvu ei kuitenkaan ole ollut odotettua eivätkä kärkihankerahoituksella tähän asti tuetut uudet kokeilut ole skaalautuneet vielä vientituotteiksi. Markkinoita avaavien innovatiivisten ja kestävien julkisten hankintojen strategista johtamista, riskienhallintaa ja osaamista on parannettava. Kestävät julkiset hankinnat ja hankintojen neuvontapalvelut edesauttaisivat myös hallituksen vähähiilisyystavoitteiden saavuttamista.

Kiertotalouden vauhdittamiseksi hallitus tukee osana innovaatiotukipakettia liiketoimintaekosysteemien kehittämistä ja kasvun tukemista, kiertotalouden innovaatiotoimintaa

sekä viennin edistämistä. Innovatiivisten hankintojen lisäämiseksi perustetaan verkostomainen osaamiskeskus keväällä 2018 ja pilotoidaan Green deal-mallia kestävien hankintojen edistämiseksi.

Kiertotalouden edistämiseksi laaditaan yhteistyössä Sitran kanssa toimenpideohjelma, joka pohjautuu aiemmin julkaistuun kiertotalouden tiekarttaan.

Vastuuministerit: Kimmo Tiilikainen ja Mika Lintilä

Talent Boost -ohjelma hakee kasvua kansainvälisten osaajien avulla

Laaditaan valtioneuvoston yhteinen ohjelma, jonka avulla houkutellaan kansainvälisiä osaajia Suomeen sekä hyödynnetään heidän verkostojaan investointien ja yritysten kasvun edistämiseksi. Toimenpiteisiin kuuluvat mm. kohdennettu maakuvamarkkinointi, tarvittavien palveluiden turvaaminen sekä elinkeinoelämän ekosysteemien, innovaatioalustojen sekä työmarkkinoiden kehittämiseen kansainvälisille osaajille avoimiksi ja yrittäjyyteen kannustaviksi. Toteutetaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistymislinjaukset. Mahdollistetaan viranomaisasiointi myös englanninkielellä. Työllisyyttä ja kasvua tuetaan ulkomaalaislaissa mahdollistamalla erityisen start-up-yrittäjän oleskeluluvan myöntäminen kasvu- ja innovaatioyrityksille.

Vastuuministerit: Mika Lintilä, Jari Lindström, Sanni Grahn-Laasonen, Kai Mykkänen ja Paula Risikko

Kestävän kaupunkikehityksen ohjelma

Käynnistetään kansallinen kestävä kaupunkikehityksen ohjelma, jolla edistetään integroivaa kaupunkikehittämistä pääpainona ympäristöllisesti ja sosiaalisesti kestävät ratkaisut ja niihin tukeutuvan elinkeinotoiminnan vahvistaminen. Ohjelma on viisivuotinen ja toteutetaan nykyisillä resursseilla.

Vastuuministeri: Ministeri Tiilikainen

EU/ETA-maiden ulkopuolelta tuleva työvoima

EU/ETA-maiden ulkopuolelta tulevan työvoiman lisäämiseksi vauhditetaan muuttamalla ulkomaa-laislakia. HE valmistuu syyskuussa 2017.

Vastuuministeri: Paula Risikko

Elinkeinoetukien tarkastelu

Hallitus arvioi valtion yritystukien kokonaisuuden virkamiesselvityksen työn pohjalta. Tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva yritystukien vaikutuksista sekä arvioida tarve niiden suuntaamisesta elinkeinoelämää uudistavampaan suuntaan. Arvioinnin tulokset ovat käytössä budjettiriiheen syksyllä 2017.

Vastuuministeri: Mika Lintilä

4) Osaaminen ja luovat alat

Tutkimus- ja innovaatiouudistuksella kasvun eväitä

Hallitus panostaa huippututkimukseen ja tutkimuksen vaikuttavuuteen. TKI-toiminnassa keskeisenä tavoitteena on osaamisen ja elinkeinoelämän tarpeiden parempi kohtaaminen. Tekesille ja Suomen Akatemialle osoitetaan lisärahoitusta osaamiseen perustuvan kasvun vauhdittamiseksi. Rahoituksella käynnistetään uudet PPP-kumppanuuteen perustuvat kasvumootorit (Tekes) ja huippututkimuksen lippulaivat (Suomen Akatemia).

Vastuuministerit: Mika Lintilä ja Sanni Grahn-Laasonen

Luovaa taloutta vahvistetaan

Luovilla aloilla on merkittävää kasvupotentiaalia. Ne ovat jo nyt merkittävä osa kansantaloutta ja suuri työllistäjä. Aineeton pääoma on uusi tuotannon tekijä, ja luovalla työllä tuotetaan korkean jalostusarvon vientituotteita. Luovien alojen toimintaedellytysten parantamiseksi, yhteistyön ja verkostoitumisen lisäämiseksi sekä muiden alojen kilpailukyvyyn vahvistamiseksi hallitus ottaa luovat alat osaksi yrittäjyys- ja työllisyyspaketteja sekä niihin kuuluvia kasvun ja kansainvälistymisen tukimuotoja toteuttaen "Luova talous ja aineettomat arvot" -työryhmän ehdotuksia.

Hallitus vaikuttaa siihen, että Verohallinto selkiyttäisi kriteerit, joilla tekijänoikeuksista saatava tulo voitaisiin katsoa elinkeinotuloksi. Tällöin siitä voitaisiin vähentää tulonhankkimismenot. Tekijänoikeuksien luovuttamiseen ja niiden arvostamiseen liittyvät verotuskäytännöt yhtenäistettäisiin, jolloin tekijänoikeudet sekä niistä syntyvä tulo olisi mahdollista siirtää yhtiölle.

Selkiytetään ei-työsuhteisten taiteilijoiden MYEL-YEL -eläketurva niin, että päällekkäisyyksiltä vältytään.

Vastuuministerit: Sanni Grahn-Laasonen, Mika Lintilä ja Pirkko Mattila

Lukiokoulutukselle vetovoimaa uudistuksella

Hallitus käynnistää lukiokoulutuksen uudistuksen. Tavoitteena on lisätä lukiokoulutuksen vetovoimaa yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot ja korkeakouluyhteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteen saavuttamiseksi. Työssä otetaan huomioon ylioppilastutkinnon uudistuksesta tehty työryhmäesitys. Hallituksen esitys lukiolain uudistamiseksi valmistellaan annettavaksi eduskunnalle keväällä 2018.

Vastuuministeri: Sanni Grahn-Laasonen

Tekoälyohjelma

Ohjelman tavoitteena on, että Suomi on kärkimaa, joka kykenee soveltamaan tekoälyä nopeammin kuin kilpailijansa. Tekoälyn ja robotiikan toimenpideohjelman ydintavoitteena on nostaa tekoäly ja robotiikka suomalaisyritysten menestystekijäksi. Toimenpideohjelmassa määritellään tarvittavat muutokset mm. lainsäädännössä, koulutusjärjestelmässä, julkisessa rahoituksessa, työn tekemisen tavoissa sekä yhteistyörakenteissa, jotta toimintaympäristö tukisi parhaalla mahdollisella tavalla tekoälyn ja robotiikan hyödyntämistä.

Vastuuministeri: Mika Lintilä

Välittäminen

Syrjäytyneiden nuorten määrän vähentäminen (NEET-nuoret)

Lasten ja nuorten hyvinvointia, opiskelua ja työllistymistä tukevasta järjestelmästä on kehittynyt monimutkainen. Se ei kannusta riittävästi lapsia ja nuoria löytämään omia vahvuuksiaan, eikä omaa polkua järjestelmässä ole helppo löytää. Palveluiden, kannustimien ja tukitoimien riittämätön koordinaatio ja yhteistyön puute heikentävät toimenpiteiden vaikuttavuutta. Hallitus toteuttaa 19 toimenpidettä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten vähentämiseksi.

Toimintasuunnitelman liitteenä on taustamuistio toimenpiteistä.

Vastuuministeri: Sanni Grahn-Laasonen, Juha Rehula ja Pirkko Mattila

Lasten, nuorten ja perheiden kokonaisuus

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistetään ja eriarvoistumista vähennetään hallituksen usean kärkihankkeen toimenpiteillä. Kärkihankkeissa hahmotetaan myös lasten, nuorten ja perheiden palveluiden ja tuen tulevaisuutta uudessa tilanteessa, jossa maakunnat aloittavat toimintansa vuonna 2019.

Kärkihankkeiden kokonaistarkastelussa varmistetaan eri kärkihankkeiden yhteisvaikutus lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnille sekä eriarvoisuuden vähentämiseksi uuden hallinnon valmistelun yhteydessä. Kokonaistarkastelun tavoitteena on myös uudistaa vakiintuneita toimintatapoja ja edistää eri toimijoiden vuoropuhelua.

Kokonaistarkastelussa selvitetään kunnallisten ja maakunnallisten palvelujärjestäjien sekä palveluiden yhdyspintoja uudessa toimintaympäristössä. Selvitetään ja ratkaistaan erityisesti verkostajohtamiseen liittyvät ongelmat. Selvitetään lasten, nuorten ja perheiden palveluiden moniammatilliseen yhteistyöhön liittyvä tiedonhallinnan nykytila ja kehittämistarpeet. Kehitetään varhaiskasvatuksen henkilöstörakennetta. Tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua ja pedagogiikkaa, nostaa henkilöstön osaamistasoa sekä lisätä lasten ja perheiden saamaa moniammatillista tukea.

Eriarvoistumisen ja syrjäytymisen ehkäisyn tavoitteen saavuttamiseksi kokonaistarkastelu fokusoidaan Lape-kärkihankkeen ja Nuorisotakuu-kärkihankkeen NEET-toimenpiteiden yhteisvaikutuksen vahvistamiseen.

Selvitystöitä tehdään vuoden 2017 loppuun asti. Selvitysten pohjalta suunniteltavat kehittämistoimet käynnistetään vuoden 2018 alkuneljänneksellä ja kehittämistoimet ovat valmiina vuoden 2018 loppuun mennessä.

Vastuuministerit Sanni Grahn-Laasonen ja Juha Rehula

Perustulokokeilusta ratkaisuja kannustinloukkuihin

Perustulokokeilun tavoitteena on arvioida, voidaanko sen avulla uudistaa sosiaaliturvaa niin, että erityisesti työn tekemiseen liittyvät kannustinloukut vähenevät. Perustulokokeilu on toteutettu kokeilulaillla vuosille 2017–2018. Käynnissä olevaa perustulokokeilua seurataan ja sen tuloksia ja lisätietoa käyttäytymisvaikutuksista saadaan aikaisintaan syksyllä 2017. Tämän jälkeen tehdään päätökset mahdollisesta kokeilun toisesta vaiheesta. Rinnakkain käynnissä olevan kokeilun kanssa verotuksesta tehdään erillinen selvitys 12/2018 mennessä.

Vastuuministeri: Pirkko Mattila

Osallistavaa sosiaaliturvaa kokeillaan

Luodaan aikuissosiaalityöhön osallistavan sosiaaliturvan uusi palvelukokonaisuus, jossa sosiaalityölle annetaan nykyistä enemmän välineitä tukea pitkään työttömänä olleita henkilöitä. Kokeilussa osallisuutta tukeva sosiaalinen kuntoutus ja työllisyyttä tukeva kuntouttava sosiaalityö integroidaan yhteen. Kokeilussa testataan, miten sosiaalityöhön integroidut pitkäaikaistyöttömien työvoimapalvelut ja osallisuutta tukevat sosiaalityön menetelmät, kuten valtaistaminen, yhdyskuntatyö ja liikkuvat sosiaalityön palvelut edistävät vaikeasti työllistettävien henkilöiden työ- ja toimintakykyä, osallisuutta ja työllistymistä.

Kokeilussa tutkitaan myös sitä, vähentääkö uusi palvelumalli viimesijaisten etuuksien käyttöä. Kokeilun tarkoituksena on tuottaa tietoa kuntouttavan työtoiminnan lainsäädännön uudistamista varten. Kokeilun pohjalta selkiytetään, mitä osallistavan sosiaaliturvan selvityksessä (VNK-teas 17/2018) kuvattu sosiaalityöhön liitetty osallisuustulo voisi olla ja millaisia lainsäädännöllisiä ja muita muutoksia tarvitaan, että osallisuustulo voitaisiin ottaa tulevaisuudessa käyttöön osana osallistavan sosiaaliturvan palvelukokonaisuutta.

Kokeilun suunnittelu käynnistyy keväällä 2017 ja kokeiluun valittujen sosiaalityöntekijöiden koulutus tapahtuu syksyllä 2017. Työskentely asiakkaiden kanssa aloitetaan vuoden 2018 alussa. Kokeilu kestää vuoden 2018 loppuun. Tulosten tarkastelu ja analyysi tapahtuu keväällä 2019.

Vastuuministeri: Pirkko Mattila

Eriarvoistumisen pysäyttäminen

Taloukasvun nopeutuessa on tärkeää pitää huoli kaikkien kansalaisten hyvinvoinnista ja pärjäämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa. Pääministeri asetti vuoden 2017 alussa professori

Juho Saaren johtaman työryhmän, joka esittää konkreettisia toimenpiteitä eriarvoistumiskehityksen pysäyttämiseksi. Työryhmä kiinnittää huomiota mm. tulonsiirtojärjestelmien uudistamiseen, kansanterveyteen, asumisen tukiin, ylivelkaantumiseen ja työllistäviin toimenpiteisiin sekä sosiaalipalvelujen vaikuttavuuteen. Työryhmä luovuttaa ehdotukset hallitukselle keväällä 2018.

Vastuuministeri: Juha Sipilä

Uudistuminen

JTS-miljardi eli julkisen talouden toimintauudistus

Hallitusohjelma asetti tavoitteeksi karsia kuntien tehtäviä ja velvoitteita miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä. Hallitus on uudistanut ja laajentanut reformin kattamaan koko julkisen talouden toimintaa. Jatkovalmistelu tehdään seuraavien teemojen pohjalta:

- Kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsiminen (arvio säästöpotentiaalista 370 miljoonaa euroa)
- Kuntien käyttötalouden menojen kannustinjärjestelmä (100 miljoonaa euroa)
- Julkisen sektorin tilaohjelmat (50 miljoonaa euroa valtio, 100 miljoonaa euroa kunnat)
- Kuntien ja valtion digitalisaatio (100 miljoonaa euroa kunnat ja 100 miljoonaa euroa valtio)
- Valtion tuottavuussäästöt (100 miljoonaa euroa)
- Yleiset tuottavuussäästöt (100 miljoonaa euroa)

Toimenpiteiden yhteenlaskettu säästöpotentiaali on miljardi euroa, mutta yksittäisiin toimenpiteisiin sisältyy huomattavaa epävarmuutta.

Hallitus seuraa tarkasti esitettyjen toimenpiteiden valmistelua. Jos osoittautuu, että esitetyt toimet eivät ole toteuttamiskelpoisia tai toteutuva säästö on jäämässä arvioitua pienemmäksi, hallitus sitoutuu tekemään korvaavia päätöksiä, joilla varmistetaan 1 miljardin euron tavoitteen toteutuminen. Seuraava arvio 8/2017.

Toimintasuunnitelman liitteenä on hallituksen hyväksymä taustamuistio JTS-miljardin teemakokonaisuuksista.

Vastuuministeri: Anu Vehviläinen

SoteDigi kehitysyhtiö luomaan tietojärjestelmiä asiakas- ja potilastiedoille

Valtio perustaa SoteDigi-kehitysyhtiön sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tulevaisuuden asiakas- ja potilastietojärjestelmäratkaisujen ja muiden tulevaisuuden digitaalisten ratkaisujen kehittämistä varten. Yhtiön keskeisenä tavoitteena on maakuntien tuottavuuden ja kustannusvaikuttavuuden ja -tehokkuuden lisääminen siten, että maakunnat voivat saavuttaa niille asetetun säästötavoitteen. Yhtiön osakepääomaksi ja muuksi omaksi pääomaksi tulee yhteensä 90 miljoonaa euroa. Se rahoitetaan sekä yhtiön perustamistoimet hoidetaan Valtion kehittämissyhtiö Vake Oy:n kautta.

Yhtiön liiketoimintasuunnitelma ja rakenne sekä omistajuutta koskevat ratkaisut hyväksytään kesäkuun 2017 loppuun mennessä talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa. Valmistelusta vastaavat valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö yhdessä valtioneuvoston kanslian omistajaohjauksen ja Vake Oy:n kanssa osana sote-uudistuksen toimeenpanoa. Lisäksi selvitetään, pitäisikö Kelan kehittämät ja tuottamat sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset tietopalvelut yhtiöittää Kela-konserniin kuuluvaan erilliseen yhtiöön.

Vastuuministeri: pääministeri Juha Sipilä

Kohti hiilineutraalia Suomea

Hallituksen energia- ja ilmastostrategiassa Suomi on päättänyt luopua kivihiilen energiakäytöstä, puolittaa tuontiöljyn käytön ja nostaa uusiutuvan energian osuuden yli 50 prosenttiin. Näillä toimilla Suomi täyttää sitoumuksensa Pariisin ilmastopöytäkirjaan.

Päätetyllä lisärahoituksella edistetään vähäpäästöistä liikennettä kuten sähkö- ja kaasuautoilua, uusiutuvan energian tuotantoa, puurakentamista ja strategian tavoitteita edistäviä kokeiluja.

Vastuuministerit: Anne Berner ja Mika Lintilä

Uusi toimintamalli vauhdittamaan digitalisaatiota

Hallitus ottaa käyttöön uuden toimintamallin, jolla vahvistetaan johtamisen ja asiakkaiden tarpeita palvelevien digiekosysteemien syntymistä. Toimintamallissa julkiset palvelut rakentuvat sektorirajat ylittävänä yhteistyönä pohjautuen ihmisen elämäntapahtumiin ja yritysten liiketoimintatapauksiin. Näitä ekosysteemejä luodaan julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyöfoorumissa. Se valmistelee ratkaisuehdotuksia esimerkiksi yhteisiin säädösongelmiin ja vauhdittaa niitä päätöksentekoon. Kaksivuotisessa digiekosysteemikokeilussa teemoina ovat:

- Kiinni työelämään elinikäisen oppimisen avulla
- Hyvinvointia koskevat tiedot hyödynnettävissä kansalaisen hyväksi (esim. sote-tiedot)
- Tieto liiketoiminnan ja tutkimuksen mahdollistajana (esimerkkinä sote-tietojen toissijainen hyödyntäminen)
- Liikenne palveluna
- Älykäs kaupunki kansalaisille ja yrityksille

Kokeilu käynnistyy 6/2017.

Toimintasuunnitelman liitteenä on hallituksen taustamuistio ekosysteemien kehkeytymisen kiihdyttämiseksi.

Vastuuministeri: Anu Vehviläinen

Valtion digihankkeiden ohjausta vahvistetaan

Hallitusohjelman mukaan julkisten palveluiden digitalisoinnin yksi keskeinen tavoite on, että jatkossa uutta tietoa kysytään kansalaiselta tai yritykseltä vain kerran. Tavoitteen toteuttaminen vaatii sekä lainsäädännöllisiä keinoja että prosessien uudistamista.

Valtion digihankkeiden koordinointi ja ohjausjärjestelmä uudistetaan tukemaan tehokkaasti digitalisaation vaatimaa poikkihallinnollisuutta ja asiakaslähtöisyyttä, jotta hallitusohjelman tavoitteet voitaisiin saavuttaa. Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi 4.4.2017 toimenpidelinjauksia, joilla varmistetaan investointien parempi hallinta ja hyötyjen saaminen. Tavoitteina ovat asiakaslähtöisyys, poikkihallinnollisuus ja tuottavuuden lisääminen. Toimenpidekokonaisuus tarvitaan muun muassa edellä esitettyjen digiekosysteemien viemisessä käytäntöön ja JTS-miljardin säästötavoitteiden toimeenpanemisessa. Valmistelu aloitetaan 5/2017 ja toimenpiteet otetaan vaiheittain käyttöön siten, että ne kaikki ovat käytössä hallituskauden aikana.

Toimintasuunnitelman liitteenä on talouspoliittisen ministerivaliokunnan puoltama taustamuistio.

Vastuuministerit: Anu Vehviläinen ja Petteri Orpo

Kokeiluja kiertotaloudesta, tekoälystä ja työllisyydestä

Hallituksen tavoite on, että Suomi on maailman paras innovaatio- ja kokeilu ympäristö vuoteen 2025 mennessä. Kokeilu- ja innovaatioympäristön syntymistä edistetään seuraavin toimenpitein:

Priorisoidaan kiertotalouteen, tekoälyyn ja työllisyyteen liittyviä kokeiluja kohdistamalla tukiprosesseja ja pienkokeilujen toteuttamiseksi aiemmin varattua rahoitusta (LTAE 2016) erityisesti näihin teemoihin. Kokeiluihin liittyviä lainsäädännöllisiä esteitä puretaan hyödyntäen säädösten sujuvoittamisen toimeenpanoryhmän poikkihallinnollista työskentelyä. Asetetaan OM:n johdolla työryhmä laatimaan erityinen kokeilulainlaatijan opas.

Julkisten palveluiden digitalisaation kärkihankerahoituksella toteutettu Kokeilunpaikka.fi -digialusta mahdollistaa vahvan yhteiskunnallisten innovaatioiden ja kokeilutoiminnan perustan muodostumisen Suomeen. Alusta lanseerataan käyttöön toukokuussa 2017. Perustetaan kokeilutoiminnan tueksi nopeantoiminnan asiantuntijapooli, joka auttaa kokeilujen esteiden tunnistamisessa ja ratkaisemisessa. Käynnistetään lisää satunnaistettuja kenttäkokeita perustulokokeilun lisäksi.

Toimintasuunnitelman liitteenä on taustamuistio kokeilutoiminnasta.

Vastuuministeri: Anu Vehviläinen

Julkiseen rakentamiseen laatua ja kustannustehokkuutta

Selvitysmies Erkki Virtanen on esittänyt toimenpiteitä, joilla julkisten rakennushankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen saadaan tehokkuutta. Näitä ovat mm. seuraavat:

- Valtion osittain rahoittamissa rakennushankkeissa määritellään aina valtion rahoitukselle enimmäismäärä sekä euromääräisesti että prosentuaalisesti.
- Valtion omissa vaativissa rakennushankkeissa käytettäisiin pääsääntöisesti allianssimallia.
- Kehitetään Senaatin avulla voimakkaasti allianssi-elinkaarimallia ja edistetään sen käyttöä julkisessa rakentamisessa.
- Huomioidaan erityisesti julkisten rakennusten ilmanlaatuongelmat.

Hallitus arvioi suositusten soveltuvuutta vuoden 2017 aikana.

Vastuuministerit: Anu Vehviläinen ja Anne Berner

Turvallisuus

Turvallisuusympäristömme on muuttunut nopeasti. Perinteisten turvallisuuteen vaikuttavien uhkatekijöiden rinnalle on noussut ja nousee yhä kiihtyvällä tahdilla uusia uhkia. Esimerkiksi syrjäytyminen on kasvava uhka turvallisuudelle.

Sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan tai sillä uhkaamista ei voida sulkea pois. Turvallisuusympäristössä tapahtuvaan muutokseen vastaaminen edellyttää sekä ministeriökohtaisesti että poikkihallinnollisesti ennakointi- ja analyysikykyä, yhteistä tilannekuvaa, lainsäädäntötoimia toimivaltuuksien tarkistamiseksi ja turvallisuusviranomaisten suorituskyvyn turvaamista määrärahakorotuksilla. Toimenpiteillä parannetaan yhteiskunnan kriisinkestävyyttä, ennalta estetään uhkia ja vastataan niihin tarvittaessa uskottavasti. Samalla puolustusvoimien valmiuden kehittäminen varmistetaan.

Hallitus tunnistaa turvallisuusympäristössä tapahtuneen muutoksen. Tämä edellyttää sekä toimivaltuuksiin liittyviä lainsäädäntötoimia että turvallisuusviranomaisten suorituskyvyn jatkuvaa kehittämistä sekä määrärahatason nostamista. Turvallisuushkiin vastaaminen edellyttää aktiivista eri toimijoiden yhteistyötä.

Tilannekuva

Vahvistetaan yhteistä tilannekuvaa

Osana yhteisen tilannekuvan vahvistamista tehdään seuraavat toimet:

- Vahvistetaan toimintamalli valtioneuvoston yhteisen turvallisuustilannekuvan tuottamiseksi ja käsittelemiseksi. Tavoitteena on toimintamallin vakiinnuttaminen ja täsmentäminen.
- Täsmennetään valtioneuvoston tilannekeskuksen, sisäministeriön, puolustusministeriön, muiden ministeriöiden sekä turvallisuuskomitean kesken reaaliaikaisen tilannekuvan toimintamalli HE:n laiksi valtioneuvoston tilannekeskuksesta mukaisesti.
- Vahvistetaan hybridiuhkien tunnistamis- ja analyysikykyä.

Yhteisen tilannekuvan vahvistamiseen liittyvien toimien valmistelu sovitetaan yhteen hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi valtioneuvoston tilannekeskuksesta kanssa ja uudistettu toimintamalli on kokonaisuudessaan käytössä kesällä 2018. Toimenpide ei aiheuta merkittäviä lisäkustannuksia; järjestelmävaatimukset, mahdolliset jatkotoimenpiteet ja kustannukset sekä aikataulu selvitetään toimintamallien käyttöönoton yhteydessä.

Vastuuministerit: Juha Sipilä, Paula Risikko ja Jussi Niinistö

Toimivaltuudet

Selkeytetään sisäisen turvallisuuden edellyttämiä toimivaltuuksia

Toimivaltuuksiin liittyvien puutteiden korjaamiseksi tehdään seuraavat toimet:

- Toteutetaan lainsäädäntöhankkeita *hybridiuhkiin, terrorismiin, ääriilikkeisiin ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen* varautumiseksi, liittyen mm. siviilitiedusteluun, rajavartiolaitoksen toimintavaltuuksiin, kaksoiskansalaisuuteen.
- Toteutetaan lainsäädäntöhankkeita *verkko- ja talousrikollisuuteen sekä informaatiovaikuttamisen uhkiin* varautumiseksi, liittyen mm. turvallisuusviranomaisten kyber-turvallisuuden toimivaltuuksiin, EU-tietojärjestelmäarkkitehtuurin hyödyntämiseen.
- Valmiuslain päivitystarpeet arvioidaan eri hallinnonalojen näkökulmat huomioiden.

- Toteutetaan lainsäädäntöhankkeita *laittomaan maahantuloon* varautumiseksi. Jatketaan hallituksen turvapaikkapoliittisen toimenpideohjelman sekä laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastaisen toimintaohjelman toimeenpanoa ja seurantaa. Laaditaan maahanmuuttopoliittinen toimintaohjelma.

Vastuuministerit: Paula Risikko ja Jari Lindström

Selkeytetään sotilaallisen maanpuolustuksen edellyttämiä toimivaltuuksia

- Lainsäädännöllä kehitetään valmiutta, viranomaisyhteistyötä, aluevalvontaa sekä tiedonhankintaa. Lisäksi lainsäädäntöä kehittämällä luodaan valmiuksia kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen sekä muuhun kansainväliseen toimintaan osallistumiselle.
- Tärkein käynnissä oleva lainsäädäntöhanke koskee sotilastiedustelua ja erityisesti tietoliikenne-, tietojärjestelmä- sekä henkilötiedustelua. Lisäksi selvitetään miehittämätöntä ilmailua ja lennokkitoimintaa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeet. Virka-apua, kaksoiskansalaisten asemaa sekä maa-alueiden ja kiinteistöjen hallintaa ja niiden omistuksen siirtoa koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan.

Vastuuministeri: Jussi Niinistö

Suorituskyky

Parannetaan sisäisen turvallisuuden edellyttämiä suorituskykyjä

Turvallisuuden edellyttämien suorituskykyjen parantamiseksi tehdään seuraavat toimet:

- *Turvataan yhteiskunnan kriisinkestokyky sekä turvallisuusviranomaisten ydintoiminnot ja palvelutaso:* laaditaan ja toimeenpannaan toimintasuunnitelma kansalaisten kriisinkestokyvyn parantamiseksi, laaditaan kehittämissuunnitelma henkilöstön osaamistarpeiden kehittämiseksi, määritetään sisäisen turvallisuuden viranomaisten ydintehtävät ja yhteistyön tehostamistarpeet, priorisoidaan poliisitoiminnot, määritetään ja varmistetaan hätäkeskushenkilöstön vähimmäistaso, toteutetaan kansallisten virka-apujärjestelyjen kehittämistarpeet toimintaympäristömuutosten edellyttämällä tavalla.
- *Kehitetään suorituskykyjä muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksiin:* vahvistetaan itärajan valvontaa sekä rajaliikenteen tarkastuksia, päivitetään varautumissuunnitelmat, kehitetään tiedustelu-, hybridi- ja kybersuorituskykyjä, tiivistetään yhteistyötä ja virka-apujärjestelyjä Frontexin kanssa, määritetään ja toimeenpannaan alueellinen turvallisuussuunnittelu (maakunnat ja kunnat), tehostetaan vankilaradikalisoitumisen ennaltaehkäisemistä (OM), turvataan edellytykset avustaa suomalaisia ulkomailta konsulipalvelulain vaatimusten mukaisesti (UM).
- Vahvistetaan kyberturvallisuuskeskuksen suorituskykyä. Digitaalinen yhteiskunta edellyttää, että myös turvallisuuden digitaalinen ulottuvuus on korkealla tasolla. Edistetään digitalisaatiokehitystä kyberturvallisuus- ja tietoturvallisuusstrategioiden mukaisesti. Vahvistetaan digitaalisen yhteiskunnan tietoturvallisuuden ja toimintavarmuuden edellyttämiä tilannekuva- ja tietoturvapalveluita.

Vastuuministeri: Paula Risikko, Timo Soini, Jari Lindström, ja Anne Berner

Parannetaan sotilaallisen maanpuolustuksen edellyttämiä suorituskykyjä

Turvallisuusympäristön muutoksen edellyttämät toimenpiteet toteutetaan mm. seuraavissa kokonaisuuksissa: valmiuden parantaminen, materiaalihankinnat ja strategiset hankkeet.

Vastuuministeri: Jussi Niinistö